

Säters kommun

kommun@sater.se

Rektorn vid Klockarskolan

per.sandberg@skola.sater.se

Beslut för grundskola och grundsärskola

efter tillsyn i Klockarskolan
i Säters kommun

Tillsyn i Klockarskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Sätters kommun under hösten 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Klockarskolan besöktes av Skolinspektionen den 10 och 11 september 2013.

Fakta om skolan

Klockarskolan är Sätters kommuns enda årskurs 7-9 skola. Vid tillfället för tillsynen har Klockarskolan totalt 290 elever. Vid Klockarskolan finns även en elev tillhörande grundsärskolan. Skolan leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor. Vid besökstillfället är både rektorn och biträdande rektor sedan årsskiftet tillförordnade på sina respektive tjänster. Verksamheten är organiserad i två arbetslag. Respektive arbetslag leds av två arbetslagsledare som tillsammans med rektorn, biträdande rektor och skolans studie- och yrkesvägledare bildar skolans ledningsgrupp. På skolan är lärarna organiserade i så kallade utvecklingsgrupper med uppdrag att arbeta med skolutveckling kring exempelvis pedagogik, trygghet och hälsa eller marknadsföring av skolan.

Kunskapsresultat

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) för år 2012 gällande årskurs 9 på Klockarskolan var elevernas genomsnittliga meritvärde 210 poäng. Detta meritvärde är i paritet med genomsnittet för riket (211 poäng). Sett över tid har det genomsnittliga meritvärdet för skolan legat något under motsvarande resultat för riket men samtidigt förbättrats från 193 poäng år 2008 till 210 poäng år 2012. Flickorna nådde år 2012 högre meritvärde (218 poäng) jämfört med pojkarna (200 poäng). Skillnaden i meritvärdespoäng mellan pojkar och flickor har varierat mellan 40 och 15 poäng de senaste 5 åren och flickorna har genomgående haft bättre resultat. Vidare framgår av Skolverkets statistik för år 2012 att 84 procent av eleverna i årskurs 9 på Klockarskolan uppnådde målen i samtliga ämnen. Närmare 94 procent av eleverna var enligt Skolverkets statistik behöriga till ett yrkesprogram på gymnasiet och 92 procent till ett högskoleförberedande program. Både vad gäller andel elever som nått målen i alla ämnen och andel elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program är skolans resultat högre än motsvarande resultat för riket som helhet.

När det gäller resultaten på nationella ämnesprov redovisas inte alla resultat i Skolverkets statistik på grund av att elevantalet är för litet. Enligt skolans egen statistik för år 2012 nådde 92 procent av eleverna i årskurs 9 kravnivån på de nationella ämnesproven i kemi, 99 procent i engelska, 79 procent i matematik och 100 procent i svenska. När det gäller samstämmigheten mellan resultaten

på nationella ämnesprov jämfört med slutbetyg fick 18 procent av eleverna år 2012 högre slutbetyg än provbetyg i ämnet kemi. När det gäller samstämmigheten mellan resultat och slutbetyg i matematik fick 36 procent av eleverna högre slutbetyg än provbetyg. När det gäller motsvarande jämförelse av resultat i svenska och engelska ligger skolan i paritet med riket

Skolinspektionen har även tagit del av skolans egen sammanställning av resultaten för 2013. Det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 har sjunkit till 200 poäng. Flickorna nådde 221 poäng och pojkarna 185 poäng, vilket innebär att skillnaden mellan pojkar och flickor har ökat från 17 poäng 2012 till 36 poäng 2013.

Helhetsbedömning

Tillsynen visar att skolans elever uppnår goda resultat och det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 förbättrats under de senaste fem åren. Kunskapsresultaten innebär dock att närmare var femte elev i Klockarskolan lämnar årskurs 9 utan godkända betyg i samtliga ämnen. Detta innebär att skolan behöver vidta åtgärder inom flera områden för att höja måluppfyllelsen och för att verksamheten ska motsvara de krav som skollagen ställer.

Skolans egen sammanställning av betyg för årskurs 9 år 2013 visar emellertid att skolans resultat försämrats och att skillnaden mellan pojkar och flickors resultat ökat markant.

För att höja kunskapsresultaten måste skolan utarbeta tydliga rutiner för arbetet med särskilt stöd där åtgärdsprogrammen är ett viktigt verktyg. Elevernas individuella utvecklingsplaner behöver också förbättras eftersom de är viktiga instrument för att följa varje elevs kunskapsutveckling. Skolan behöver vidare gemensamt arbeta med frågor som rör likvärdig bedömning och betygssättning, ett område där Skolinspektionen identifierat flera brister.

Ett annat centralt område som behöver utvecklas är skolans undervisning. Lärarnas samarbete och samverkan över ämnes- och klassgränser behöver förbättras för att ge eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang. Undervisningen måste också i högre grad anpassas till den enskilde eleven. Av utredningen framgår vidare att elevernas inflytande behöver öka, något som eleverna lyfter fram i intervjuer och samtal. Det finns dock exempel på god undervisning på skolan som behöver spridas. Elever beskriver flera lärare som bedriver en undervisning som är stimulerande och varierad. Några lärare beskriver också i intervjuerna hur de jobbar för att anpassa undervisningen till eleverna eller för att eleverna ska få inflytande över undervisningens innehåll.

Elever och lärare som Skolinspektionen intervjuat och samtalat med uppger att de upplever skolan som trygg. Däremot finns det brister när det gäller arbetsro för eleverna. Många elever upplever att arbetsron brister och att detta påverkar deras möjlighet att arbeta. Eleverna ger också exempel på enskilda lärares förhållningssätt som kan upplevas som kränkande av elever. Skolinspektionen bedömer att det vid besöksstillfället i skolan till stor del saknas ett gemensamt förebyggande arbete mot kränkande behandling. I skolan pågår i flera fall ett aktivt värdegrundsarbete men omfattningen av värdegrundsarbetet varierar och är alltför beroende av enskilda lärare.

Skolans systematiska kvalitetsarbete behöver vidareutvecklas, det vill säga rektorn ska ansvara för att följa upp, analysera och initiera förändringar inom de områden som har betydelse för måluppfyllelsen. Även skolans värdegrundsarbete behöver följas upp, analyseras och förbättras för att skapa en god lärande miljö för samtliga elever. Personal, elever och vårdnadshavare måste ges möjlighet att vara delaktiga i arbetet. Flera av de områden som Skolinspektionen riktar kritik mot i beslutet har skolans ledning redan identifierat som utvecklingsområden. Skolinspektionen vill dock poängtera att rektorn behöver i större utsträckning arbeta för att omsätta kunskapen om verksamheten i åtgärder för att utbildningen ska uppfylla de nationella målen. Ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Det är rektorn som pedagogisk ledare som har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sätters kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 15 januari 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Sätters kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

- Klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har.
- Utveckla former för samverkan mellan lärarna samt samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

- Anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.
- Se till att all undervisning är strukturerad och innebär ett aktivt lärarstöd.
- Se till att rektorn fattar beslut när en elev i grundsärskolan läser en kombination av ämnen enligt både grundsärskolans och grundskolans kursplaner samt dokumentera utbildningens upplägg.

Motivering

Klargöra mål för elever och deras vårdnadshavare

I läroplanen anges övergripande mål för utbildningen. Läroplanen innehåller även kursplaner för grundskolan. I kursplanerna preciseras de långsiktiga målen för undervisningen i respektive ämne och kunskapskrav för godtagbara kunskaper för de olika betygssstegen. Enligt läroplanen har skolan ett ansvar för att klargöra dessa mål för elever och föräldrar. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om bl.a. utbildningens mål är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

Skolinspektionens utredning visar att det finns brister i skolans arbete med att klargöra målen för utbildningen och kunskapskraven för de olika betygssstegen. Ett viktigt instrument för detta arbete är, enligt skolan, lärarnas pedagogiska planeringar som ska utarbetas inför de olika arbetsområdena. Arbetet startade under förra läsåret med hjälp av fortbildningsinsatser men har enligt lärarna inte helt fullföljts. Skolan har vidare inlett ett arbete med att utveckla ett verktyg, bedömningsmatriser, och i dessa matriser ska kunskapskrav och kriterier framgå. Enligt elever och lärare skiljer sig det mycket mellan olika ämnen hur långt man kommit i arbetet med dessa matriser. I många ämnen saknas sådana matriser och i flera används ett språk som elever uppger är svårt att förstå och förklarande diskussioner tillsammans med eleverna förekommer i begränsad omfattning. Det finns exempel på elever som frågat efter betydelsen av olika värdeord exempelvis "välutvecklat", där skolan inte tillräckligt tydligt kunnat förklara innebörden. Enligt både lärare och elever sker undervisningen i många ämnen utan någon diskussion om mål och kunskapskrav. Konsekvensen av detta är att elever och föräldrar inte får den information de har rätt till gällande målen för utbildningen. Det blir också svårt för elever att veta vad det är de saknar för nästa betygsssteg om de inte förstår skillnaden mellan exempelvis ett B och ett C. Skolans ledning lyfter också vid intervju fram arbetet med att klargöra utbildningens mål för elever och föräldrar som ett av skolans utvecklingsområden och att ett utvecklingsarbete nu pågår i skolans olika ämnesgrupper.

Samverkan mellan lärarna

I läroplanen anges att lärarna ska samverka med andra lärare för att nå utbildningsmålen. Läroplanen anger också att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen samordnas i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. I Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisning (SKOLFS 2011:149) anges att rektorn bör utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna.

Av intervjuer med lärare och skolledning framgår att undervisningen endast i begränsad omfattning samordnas i olika ämnesområden för att ge eleverna möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Lärarna uttrycker att samverkan är ett utvecklingsområde för skolan men att fokus idag ligger på att strukturera varje enskilt ämne. Skolledningen har inför hösten initierat ett nytt konferenssystem som de tror kommer att utveckla samarbetet över ämnesgränser och ämnesgrupper på skolan. Både skolledning och lärare ger en bild av att det finns ett gott arbetsklimat på skolan, en omständighet skolan hittills inte i någon större utsträckning utnyttjat till en gemensam utveckling och ett gemensamt lärande. Lärare uppger att den samverkan som ändå finns är begränsad och till stor del sker mellan de lärare som har sina arbetsplatser jämte varandra. Bristerna kring samverkan bekräftas också av Skolinspektionens enkät till skolans pedagogiska personal där mer än hälften av lärarna svarar att "det stämmer ganska dåligt" när det gäller påståendet "på den här skolan har vi ämnesöverskridande arbeten".

Anpassning av undervisning

Av läroplanen framgår att undervisningen ska utgå från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Det framgår också att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättning och behov och att lärarna har ett utpekad ansvar för att hänsyn tas till den enskilde individens förutsättningar. Även skollagen betonar att hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov. Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Vid intervjuer och samtal med lärare och elever framkommer att det varierar mellan lärare i vad mån undervisningen utgår från elevernas erfarenheter och tänkande. Lärare och elever ger en samstämmig bild att det på skolan finns lärare som använder gamla planeringsupplägg som inte anpassas efter grupp eller elever. Flera lärare uttrycker att skolan måste bli bättre på att koppla ihop undervisningen med elevernas verklighet för att undervisningen ska kännas stimulerande för eleverna. I elevintervjuerna framkommer det också att undervisningen i flera ämnen inte upplevs som stimulerande eller utvecklande. I några ämnen förekommer det att elever som lätt nått kunskapskraven inte får ytterligare stimulans och vägledning av lärarna. Det är vanligt enligt elevinter-

vi ser att dessa elever istället får uppgifter av mer sysselsättningskaraktär istället för utmanande uppgifter för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Samtidigt är eleverna nöga med att lyfta fram motsatsen, att det på skolan finns flera skickliga lärare vars undervisning upplevs som intressant och utvecklande och anpassas till den enskilde eleven.

Rätt till lärarledd undervisning

I skollagen anges att undervisning är sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Enligt skolförordningen ska eleverna vidare genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Vid intervjuer med elever framkommer att som elevens val är det möjligt att inom ämnet teknik välja att arbeta hemma med sin "Epa-traktor" under överinseende av någon vårdnadshavare. Det framgår inte av intervjuerna med skolledning och lärare i vilken omfattning eller på vilket sätt detta arbete är strukturerat och planerat utifrån kursplaner samt hur arbetet utvärderas och följs upp. Det framgår inte heller vilket ansvar skolan tar för utbildningens utförande och kvalitet under dessa arbetspass.

Dokumentera utbildningens upplägg för elever tillhörande grundsärskolan

Enligt skollagen har en elev i grundsärskolan rätt att få sin utbildning inom grundskolan. Rektor får besluta att en elev ska läsa en kombination av ämnen och ämnesområden samt ämnen enligt grundskolans kursplaner om eleven har förutsättningar för det.

Av intervjuer med rektorn framgår att det finns en elev tillhörande sarskolan som får sin undervisning tillsammans med grundskolans elever och även läser enligt grundskolans timplan. Det är oklart i vilka ämnen som undervisningen utgår från grundskolans kursplaner och i vilka ämnen som undervisningen utgår från sarskolans kursplaner. Även de skriftliga omdömena i elevens individuella studieplan visar att det är oklart. I vissa ämnen utgår de skriftliga omdömena från sarskolans kunskapskrav och i andra ämnen från grundskolans kunskapskrav. Enligt rektorn kommer skolan att i efterhand vid betygssättningen fatta beslut om detta, beroende på vilka kunskapskrav elever nått. Rektor har därmed inte fattat beslut om utbildningens upplägg för elev tillhörande grundsarskolan och dokumentation av utbildningens upplägg saknas.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister hur skolan arbetar med undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sätters kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 3 §, 4 kap. 14 §, 7 kap. 9 §, 11 kap. 8 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar, Läroplan för grundskolan 2011, Skolans värdegrund och uppdrag Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Kunskaper 2.8 Rektors ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Säters kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Se till att elevernas inställning klarläggs så långt som möjligt och att deras åsikter tillmäts betydelse.
- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida.

Tillsynen visar att det finns brister vad gäller elevernas möjlighet till inflytande. Elever uttrycker i intervjuer och enkät att deras åsikter sällan efterfrågas vid förändringar och utveckling av verksamheten på skolan. Skolan har valt att organisera det mer formella inflytandet i form av klassråd och elevråd. Dessa forum har under förra läsåret inte använts aktivt och skolledningen ger heller inga exempel på hur de involverat eleverna i det förändringsarbete som skolledningen inlett under 2013. Både lärare och skolledning uttrycker att de är bekymrade över att elevrådet inte fungerar som de önskar och skolan har också därför beslutat att under innevarande läsår ge elevrådet tydligare lärarstöd. Skolledningen beskriver att det finns mentorstid och klasstid varje vecka där

eleverna kan ta upp inflytandefrågor som sedan ska kanaliseras via elevrådet. Skolledningen beskriver att klasserna har 20 minuter per vecka för detta. Denna tid ska samtidigt varje vecka fungera för val av IUP-aktiviteter (val av innehåll för individuella studier utifrån den individuella utvecklingsplanen) och allmän information. Skolledningen ger inte en tydlig beskrivning av hur den begränsade mentorstiden eller klasstiden per vecka motsvarar kravet på att skolan på ett aktivt sätt ska stimulera eleverna att ta del i arbetet att vidareutveckla utbildningen.

När det gäller elevernas möjligheter att påverka arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll så uppger elever vid intervjuer och samtal att detta är lärarberoende. Eleverna beskriver goda exempel där enskilda lärare efterfrågat elevernas åsikter och involverat dem i utformningen av arbetsområden vad det gäller innehåll och arbetsformer. Ibland kan också eleverna påverka vilka redovisningsformer som ett arbetsområde kan ha. Eleverna uppger att det emellertid är sällan som de ser att deras åsikter får en påverkan över planeringen av klassens undervisning eller skolans aktiviteter. Skolinspektionens enkätundersökning bekräftar det som framkommer vid elevintervjuerna. Mer än hälften av eleverna uppger att de saknar inflytande över sin utbildning och en tredjedel av lärarna är, enligt Skolinspektionens enkät, av samma åsikt. Lärarna beskriver också i intervjuer och samtal att det kan vara svårt att motivera eleverna att ta del av och engagera sig i planeringen av undervisningen.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister hur skolan arbetar med grundläggande värden och inflytande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sätters kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 13 § skollagen, Lgr 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar, Läroplan för grundskolan 2011 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Säters kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

- Se till att det vid skolan bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever och vidta konkreta åtgärder för att förhindra kränkande behandling mellan lärare och elever.
- Se till att rektorn och lärare vidtar åtgärder för att tillförsäkra eleverna studiero och att ordningsregler utarbetas under medverkan av eleverna.

Motivering

Arbete för att motverka kränkande behandling

Av skollagen framgår att det är huvudmannens ansvar att se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I huvudmannens övergripande skyldighet att motverka kränkande behandling ingår att se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Ett absolut krav i skollagen är att huvudmannen eller personalen inte får utsätta en elev för kränkande behandling.

Av intervjuer med lärare och skolläda framgår att det finns brister när det gäller skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. Samtliga intervjugrupper uppger att värdegrundsfrågor och elevernas lärandemiljö var i fokus för gemensamma insatser i början av läsåret men att det nu till stor del är upp till den enskilde läraren att utforma arbetet utifrån respektive klass eller grupp. Konsekvensen blir att det är lärarberoende på vilket sätt eller i vilken grad ett sådant arbete bedrivs. Eleverna bekräftar vid samtal och intervjuer att det i några klasser bedrivs ett målinriktat värdegrundsarbete bland annat i form av regelbundna etiska samtal och värderingsövningar. I andra klasser förekommer förebyggande värdegrundsarbete mer sparsamt.

Bristerna kring skolans arbete med värdegrundsfrågor bekräftas av Skolinspektionens enkät riktad till den pedagogiska personalen vid skolan. Ungefär var fjärde lärare menar att eleverna sällan får öva på att göra etiska ställningstaganden. Diskussion kring jämställdhet mellan könen är ett annat område där många av lärarna inte tycker att detta görs i tillräcklig omfattning. Av personalenkäten framgår vidare att de allra flesta lärarna upplever att lärare och elever respekterar varandra.

Eleverna ger i samtal och intervjuer en annan bild och menar att det inte alltid råder ett respektfullt förhållande mellan elever och lärare. Eleverna är med-

vetna om att det finns elever som inte uppträder respektfullt mot de vuxna men uppger också att det finns lärare som inte respekterar eleverna. De ger som exempel att det finns lärare som bemöter eleverna med ironiska eller nedsättande kommentarer, ett förhållningssätt som upplevs som kränkande av eleverna. Enligt eleverna har detta också lett till att elever ogärna ber om hjälp för slippa känna sig nedtryckt. Det finns också elever som säger att de inte går till lärarens lektioner på grund av risken att bli utsatt för ironiska kommentarer. Skolinspektionen ser mycket allvarligt på detta förhållande och vill betona att huvudman och rektorn måste vidta åtgärder så att kränkningarna omedelbart upphör. Skolinspektionens enkät bekräftar också att förhållningssättet mellan lärare och elev inte alltid är respektfullt, 14 procent av eleverna svarar "stämmer helt och hållet" på påståendet "i min skola finns det personal som jag är rädd för". Av intervjuer med skolans ledning framkommer att skolan är medveten om att skolans värdegrundsarbete behöver bli tydligare och att gemensamma strategier delvis saknas. Skolledningen har tillsammans med en av skolans utvecklingsgrupper påbörjat ett arbete.

Trygghet och studiero

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. En del i skolans arbete med trygghet och studiero är att upprätta, tillämpa och följa upp skolans ordningsregler. Rektor och lärare får även vidta de omedelbara åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende.

De elever vid Klockarskolan som Skolinspektionen intervjuat och samtalat med uppger att skolan upplevs som trygg och att de vuxna brukar ta tag i bråk och konflikter om sådana uppstår. Detta bekräftas av lärare, elevhälsans representanter samt av skolledningen. De berättar om en skola där man otvunget kan umgås över klass- och årskursgränser utan problem. Eleverna beskriver också att de upplever att nyanlända elever från andra länder involveras i umgänget. Däremot finns brister när det gäller studiero på lektionerna i flera klasser. Eleverna berättar att det kan vara oroligt och stökigt på vissa lektioner och att det då är svårt att arbeta. I Skolinspektionens enkät till årskurs nio svarar närmare hälften av eleverna att det "stämmer ganska dåligt" eller "inte alls" när det gäller påståendet "jag har studiero på lektionerna". Lärarna bekräftar i intervju att de ibland tycker att mycket undervisningstid går åt till att hålla ordning och att det finns brister när det gäller studiemiljön. I Skolinspektionens enkät framkommer att närmare tre av fyra lärare svarar att det "stämmer ganska bra" eller "stämmer helt och hållet" när det gäller påståendet "att upprätthålla ordning i klassrummet tar upp en stor del av min undervisningstid".

Tillsynen visar vidare att skolan har utarbetade ordningsregler, benämnda trivselrutiner, som enligt skolledningen är diskuterade i klasserna. Enligt ledningen utvärderas och eventuellt revideras trivselrutinerna utifrån de synpunkter som kommit fram vid dessa diskussioner. Eleverna beskriver emellertid att de inte varit delaktiga vid utarbetandet eller i någon utvärdering eller översyn av dem. Enligt eleverna är de befintliga reglerna ändå i huvudsak kända och accepterade av eleverna. Enligt Skolinspektionens observationer råder det också ett gott klimat i korridorer och matsal. Däremot menar eleverna att skolans personal inte uppträder enligt när det gäller ordningsreglerna eller trivselrutinerna. Att det inte finns ett gemensamt förhållningssätt bekräftas av Skolinspektionens enkät till personalen där det framgår att hälften av lärarna inte tycker att all personal uppträder enligt när det gäller skolans ordningsregler. Däremot svarar en majoritet av lärarna att de upplever att eleverna följer reglerna. Skolinspektionen påpekar att för att ordningsregler fullt ut ska vara ett verktyg i arbetet med trygghet och studiero är det viktigt med en aktiv dialog mellan elever, lärare och annan personal om de gemensamma värden som ska gälla.

Skolledningen bekräftar vid intervju att det finns brister när det gäller elevernas studiero och att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att skapa en god lärandemiljö för eleverna.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister hur skolan arbetar med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sätters kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6, 7 och 9 §§ skollagen, Lgr 11 2.1 Normer och värden, Läroplan för grundskolan 2011 2.1 Normer och värden

Särskilt stöd**Bedömning**

Säters kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Utarbeta och implementera rutiner för arbetsgången med särskilt stöd som överensstämmer med skollagens krav.
- Säkerställa att fattade beslut om anpassad studiegång är motiverade utifrån ett behov av särskilt stöd hos eleven.
- Ge de elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet sådant stöd.

Motivering

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, så ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionens tillsyn visar att skolan behöver förtydliga sina rutiner när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd. I Skolinspektionens intervjuer med lärare, rektor och elevhälsa så beskrivs skolans rutiner något olika. Av samtal med lärare framgår att första steget är att respektive lärare dokumenterar ärendet i en "pärm" för att i arbetslaget diskutera möjliga stödåtgärder. Om inte arbetslaget kan lösa problemet skickas ärendet med hjälp av "pärm" vidare till skolans elevhälsoteam som diskuterar och ger ett skriftligt svar med eventuella åtgärder i samma "pärm". Lärare är inbjudna att delta vid elevhälsoteamets möten men deltar i mycket liten utsträckning på grund av att de har lektioner utan kommunikationen mellan arbetslag och elevhälsoteam sker till stor del skriftligt via "pärm". Konsekvensen enligt lärarna blir att informationen och beslutsunderlaget till elevhälsoteamet om de enskilda elevärendena blir begränsad. Enligt lärarna får de inte alltid tillbaka "pärm" från elevhälsoteamet eller att det kan ta lång tid innan den enskilde läraren får svar. Lärarna uttrycker att denna arbetsgång inte fungerar tillfredsställande och därför har flera lärare skaffat sig mer informella och direkta vägar in till skolans elevhälsoteam. Skolans ledning och elevhälsoteam har en något annan uppfatt-

ning. Även om kommunikationen mellan elevhälsoteam och arbetslag till stor del sker skriftligt så är skolans specialpedagog och resurslärare ofta är med vid elevhälsoteamets möten och kan ge information om respektive elevärende. Både lärare och elevhälsa ger Skolinspektionen en bild av att samarbetet och samverkan mellan arbetslag och elevhälsa behöver förbättras vilket skolledningen bekräftar och menar att de kommer att se över ärendegången och då främst att ansvarig lärare eller mentor bör delta vid elevhälsans möten.

De åtgärdsprogram som Skolinspektionen granskat uppvisar skiftande kvalitet. Några program är omfattande och beskriver både mål för arbetet och skolans insatser på ett tydligt sätt. I andra åtgärdsprogram behöver mål och därtill kopplade åtgärder tydligare kopplas samman. Exempelvis beskrivs i något åtgärdsprogram målen i generella termer som att eleven ska nå målen i olika ämnen. De åtgärder som ska leda fram till att målen nås beskrivs också till stor del generellt som stöd av elevassistent, extra bok hemskickat etc. I ett annat åtgärdsprogram beskrivs åtgärderna med hjälp av läroplanens formuleringar som "alla som arbetar i skolan ska visa respekt för NN och utgå från ett demokratiskt arbetssätt". Av åtgärdsprogrammen framgår inte på vilket sätt åtgärderna och resultatet av åtgärderna ska följas upp.

Anpassad studiegång

Enligt skollagen får anpassad studiegång beslutas om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar och innebär att avvikelser får göras från den timplan samt de ämnen och mål som gäller för utbildningen. Rektorns beslut om anpassad studiegång får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Enligt skollagen ansvarar rektor för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av beslut om anpassad studiegång. Besluten anger inte i flera fall tydligt skälen för anpassad studiegång utifrån ett behov av särskilt stöd hos eleven. Omfattningen av anpassningen liksom tidsperioden för anpassningen framgår inte heller.

Studiehandledning på modersmålet

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning sitt modersmål om eleven behöver det.

Enligt rektorns finns det elever på skolan som har ett annat modersmål än svenska. Flera av dessa elever har också ett konstaterat behov av studiehandledning på sitt modersmål men erbjuds inte sådant stöd. Orsaken är enligt rektor att det trots ansträngningar från skolans sida inte gått att finna personer att anställa. Enligt rektor söker skolan ständigt personer till detta uppdrag.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister inom skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sätters kommun föreläggs avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8-9 §§ samt 12 § skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen, Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Sätters kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

- Ge lärarna stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.
- Se till att eleverna informeras om grunderna för betygssättningen.
- Utforma de skriftliga bedömningarna så att de innehåller en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- Utforma de individuella utvecklingsplanerna så att de avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. De individuella utvecklingsplanerna ska även ange vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Betygssättning

Rektorn har i skollagen ett utpekat ansvar för att betyg sätts i enlighet med de föreskrifter som gäller för betygssättning. Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s 667) är syftet med bestämmelsen att särskilt markera rektorns ansvar för en rättvis och likvärdig betygssättning. Det innebär att rektorn måste se till att lärarna är förtrogna med regelverket och att de ges stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Enligt skollagen ska också eleverna informeras om grunderna för betygssättningen.

Skolinspektionens samlade bild utifrån intervjuerna med lärare och elever är att skolan behöver utveckla sin samverkan kring bedömning och betygssättning. Vid intervjuer beskriver eleverna att de haft många lärarbyten i flera ämnen och att betygssättningen har skilt sig åt mellan de olika lärarna. Hela betygsskalan har enligt eleverna ibland förskjutits uppåt eller nedåt. Eleverna menar att detta visar att betygssättningen är lärarberoende och inte likvärdig utifrån betygsriterierna. Elever beskriver vidare i intervjuer att de haft lärare som

uttryckt att man som högst kan få betyget C i åk 8, i ett annat ämne fick nästan alla elever i samma betyg eftersom läraren inte kunde bedöma de enskilda elevernas kunskapsnivå. Eleverna berättar också att det skiljer sig mellan skolans lärare i vad mån man kan få grunderna för betygssättningen förklarade. Några lärare ger bra förklaringar som eleverna förstår medan andra kan, enligt eleverna, till exempel svara "du skulle ha jobbat bättre". Lärarna uppger vid intervjun att det i begränsad omfattning finns gemensamma processer för att skapa förutsättningar för enhetliga och likvärdiga bedömningar på Klockarskolan utan att många sitter på sin egen kammare. Lärarna uppger också att det finns en osäkerhet kring kursplanerna i Lgr 11 och en stor spridning i lärargruppen vad gäller förståelsen av den nya läroplanen och bedömningsfrågor. Lärarna uttrycker också en besvikelse över att förra läsårets projekt kring bedömning inte fullföljdes enligt planerna. Även Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen bekräftar ovanstående. Drygt en tredjedel av lärarna svarar "stämmer ganska dåligt" när det gäller om det på skolan finns en tydlighet hur bedömning ska gå till, om man som lärare får det stöd som behövs eller om det finns ett samarbete mellan lärarna kring bedömning. Även skolledningen lyfter fram betyg och bedömning som ett område som skolan behöver arbeta vidare med. Ett arbete är dock påbörjat i form av det tidigare beskrivna utarbetandet av matriser för respektive ämne. Utökad konferenstid till ämnesgrupperna är också ett led i detta arbete.

Skriftliga bedömningar

Enligt skollagen ska det i de fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne i grundskolan ges en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling.

Enligt Skolinspektionens praxis är syftet med en skriftlig bedömning att synliggöra vilka kunskaper eleven tillägnat sig i de fall eleven inte når upp till kunskapskraven för betyget E i ämnet. Elever har i allmänhet under sina år i grundskolan tillägnat sig vissa kunskaper i förhållande till kunskapskraven i ämnena. Bedömningen bör därför i varje ämne innehålla dels en redogörelse för vilka delar av kunskapskravet eleven uppnått, dels en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till de delar av kunskapskravet som eleven inte nått.

Tillsynen visar att skolan inte utarbetat sådana skriftliga bedömningar utan hänvisar till elevens skriftliga omdömen i den individuella utvecklingsplanen.

Individuella utvecklingsplaner

Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i samtliga ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. I Skolverkets allmänna råd om utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen (SKOLFS 2012:16) anges att den framtidsytande delen i den individuella utvecklingsplanen bör utformas så att den tydliggör vilket ansvar skolan, eleven och vårdnadshavaren har för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolinspektionen har tagit del av individuella utvecklingsplaner med omdömen från våren 2013. Skolan arbetar med ett digitalt dokumentationsprogram där lärarna för varje enskilt ämne markerar om eleven riskerar att inte nå målen, om eleven har förväntade kunskaper för kunskapskravet eller om eleven har nått kunskapskravet. Läraren ska också kommentera elevens utvecklingsmöjligheter och beskriva vilka insatser som behövs för att utvecklas vidare. Det finns en stor variation när det gäller kvaliteten på de skriftliga omdömena. I några omdömen återfinns en tydlig beskrivning av elevens utvecklingsmöjligheter och nödvändiga insatser. Några andra omdömen är snarare en redovisning av vad eleven eller klassen arbetat med än omdömen om elevens kunskapsutveckling. Enligt eleverna så förekommer det också att alla elever får samma omdöme utan individuell anpassning.

Skolinspektionen har också tagit del av planernas framtidsytande del. I planerna anges hur skolan ska arbeta för att eleven ska utveckla sina kunskaper. Det är osäkert vem som formulerar skolans insatser för att eleven ska nå målen. I flera av planerna har eleven själv formulerat vad skolan ska göra när det gäller det fortsatta arbetet mot målen. Därmed framgår inte tydligt skolans insatser. Formuleringarna blir också alltför generella och kan inte sägas vara tydligt kopplade till elevens fortsatta kunskapsutveckling.

Lärare, elever och vårdnadshavare har tillgång till det ovan beskrivna digitala dokumentationsprogrammet. Inför varje utvecklingssamtal förväntas också elever och vårdnadshavare förbereda sig genom att i förväg ta del av de skriftliga omdömena. Både lärare och elever beskriver dock samfällt att detta inte fungerar då systemet är alltför krångligt för användarna. Konsekvensen blir att informationen om elevernas kunskapsutveckling visserligen finns tillgänglig för både elev och vårdnadshavare men att den är alltför svåråtkomlig för elever och vårdnadshavare och de individuella utvecklingsplanerna används inte fullt ut på ett sådant sätt att de verkligen utgör ett stöd för elevens kunskapsutveckling.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister inom skolans arbete med betyg och bedömning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sätters kommun föreläggs avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 14-15 §§, 10 kap. 13 och 22 §§ skollagen, Lgr11, 2.4 Skola och hem, 2.7 Bedömning och betyg, Läroplan för grundskolan 2011, 2.4 Skola och hem, 2.7 Bedömning och betyg

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Sätters kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ta sitt ansvar som pedagogisk ledare och chef och att lärarna får kontinuerlig pedagogisk ledning i syfte att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.
- Se till att rektorn bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som är dokumenterat och består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att kvalitetsarbetet genomförs under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet ledas och samordnas av rektorn. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn, enligt läroplanen, ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för vissa utpekade områden i den så kallade rektorskatalogen. Rektorn ansvarar även för att det bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete på skolenivå som består av planering, uppföljning och utveckling av verksamheten. Kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå ska dokumenteras. Systematiskt och kontinuerligt innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje huvudman och varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.

Av intervju med rektorn framgår att det i skolan finns ett kvalitetsarbete där såväl lärandemiljön som undervisning och resultat i viss mån följs upp. Det finns en struktur för kvalitetsarbetet som bygger på en årscykel som är gemensam för skolorna i Sätters kommun. Av skolans verksamhetsredogörelse till Skolinspektionen, dokumentstudier liksom intervju av skolledningen framgår

också att skolan använder sig av olika mätverktyg för att få syn på sina resultat. Utöver betyg och meritvärden så använder sig skolan exempelvis av olika enkäter och SKL:s öppna jämförelser. Någon dokumenterad bedömning och analys av måluppfyllelsen för verksamheten har Skolinspektionen däremot inte kunnat ta del av. Skolans ledning beskriver att man ännu inte funnit former för detta och att uppföljningen och analys av olika utvecklingsinsatser brister. Ett exempel på utvecklingsinsatser som inte följs upp är arbetet med att klargöra mål för elever och vårdnadshavare. Enligt skolans redogörelse ska detta bland annat göras i form av den pedagogiska planeringen. Intervjuer med lärare och elever visar att pedagogiska planeringar utarbetas i tämligen begränsad omfattning och att ledningen inte heller följt upp arbetet. Av lärarintervjuer framgår att personalen inte alltid är delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet. Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen visar också att det systematiska kvalitetsarbetet behöver utvecklas, i synnerhet analys av resultat och därtill kopplade åtgärder. Exempelvis menar närmare hälften av de svarande att uppföljningen av lärarnas arbete inte leder till relevanta förändringar av arbetssätt. Skolinspektion anser mot bakgrund av exempelvis skillnaderna i resultat mellan pojkar och flickor att det är angeläget att skolan systematiserar sina uppföljningar och utvärderingar så att både väl fungerande insatser tydliggörs men också att behov av förbättringsinsatser tydliggörs. Det är också angeläget att skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete i större omfattning utvärderar och säkerställer att de stödinsatser som görs också leder till avsedda resultat.

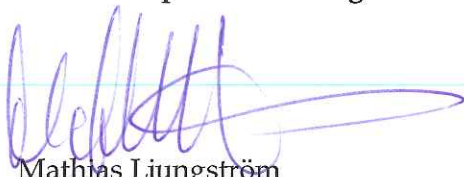
Skolinspektionens tillsyn visar flera brister inom områden som rektor har ett särskilt utpekad ansvar för. Det gäller exempelvis arbetet med särskilt stöd, arbetsformer för elevinflytande och samordning av undervisningen. Lärarna beskriver att samarbetet med skolans ledning fungerar väl men att man önskar en tydligare styrning och ledning av verksamheten liksom pedagogiskt stöd för att skolan ska kunna nå högre måluppfyllelse

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att rektorn i högre grad måste ta sitt ansvar som pedagogisk ledare och chef och verka för att utbildningen utvecklas och lever upp till de krav som ställs i skolförfattningarna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sätters kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 9 §, 4 kap. 4-7 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar, Läroplan för
grundsärskolan 2011, 2.8 Rektorns ansvar

På Skolinspektionens vägnar

Mathias Ljungström
Utredare

Sigbritt Gålnander
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmannens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.